

Χρήστος Βασιλάκος

Γενικός γραμματέας Ερευνας και Τεχνολογίας

«ΤΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΙΝΑΙ ΑΡΙΣΤΟ, ΑΛΛΑ ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΕΝΟ»

ΤΗΣ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

Ορίστηκε νέος γραμματέας Ερευνας και Τεχνολογίας στα μέσα του Αυγούστου - η θέση παρέμενε ακέφαλη από τον περασμένο Ιούνιο. Έχει ριχτεί στα βαθιά για να αναπληρώσει τον χαμένο χρόνο όσον αφορά την αξιοποίηση από την Ελλάδα των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων. Το κρίσιμο ερώτημα, βέβαια, γύρω από την καινοτομία είναι ένα: υπάρχει εθνικό σχέδιο; Τι περιλαμβάνει και με ποιον τρόπο θα επιτευχθούν οι στόχοι του; Η Ευρωπαϊκή Ένωση καταγράφει ως μετρήσιμο στόχο έως το 2020 την επένδυση του 3% του ΑΕΠ της στην έρευνα και την καινοτομία, προκειμένου να αποκτήσει μια δυναμική οικονομία και να ξεπεράσει την οικονομική κρίση. Αλλά η Ελλάδα μοιάζει να μην είναι ευρωπαϊκή χώρα: η δημόσια δαπάνη για την καινοτομία παραμένει πολύ κάτω από τον μέσο όρο των χωρών της Ευρώπης. Ο 47χρονος δρ Χρήστος Βασιλάκος έλαβε διδακτορικό με άριστα από το Πανεπιστήμιο Πατρών, είναι ερευνητής στον «Δημόκριτο» και υπήρξε στο παρελθόν εκπρόσωπος της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ερευνας, Τεχνολογίας και Διαστήματος.

Γιατί η Ελλάδα, παρόλο που έχει καλά μυαλά, δεν μπορεί να συναγωνιστεί στον τομέα της καινοτομίας άλλες μικρές οικονομίες-ηγέτιδες στην Ευρώπη, όπως είναι η Σουηδία, η Φινλανδία και η Δανία; Πράγματι, παρατηρούμε ότι πρωταθλήτριες στον τομέα της καινοτομίας είναι μικρές χώρες και όχι οι παραδοσιακές δυνάμεις της οικονομίας, όπως

Μπορεί να ελπίζει στην ανάπτυξη μέσα από την καινοτομία μια χώρα που επενδύει ελάχιστο ποσοστό του ΑΕΠ στην έρευνα, κατάφερε να απορροφήσει μόνο 200 από τα 570 εκατ. ευρώ κοινοτικών κονδυλίων για την περίοδο 2007-2013 και βρίσκεται σε βαθιά οικονομική κρίση; Και μπορεί ένας διακεκριμένος επιστήμονας να φέρει εις πέρας τη δύσκολη αυτή αποστολή;

η Γερμανία ή το Ηνωμένο Βασίλειο. Αλλά, δυστυχώς, στην Ελλάδα η έρευνα δεν ήταν ψηλά στην ατζέντα της πολιτικής όπως σε άλλα κράτη-μέλη. Η χρηματοδότηση για την έρευνα και την καινοτομία φτάνει περίπου στο 0,6% του ΑΕΠ, όταν, για παράδειγμα, στη Σουηδία αγγίζει το 3% του ΑΕΠ.

Συμμερίζετε την άποψη του προκατόχου σας πως η Ελλάδα είναι δύσκολο να ξεπεράσει το 1% για την έρευνα ως το 2020; Είναι πάρα πολύ δύσκολο. Έχω ζητήσει από τους συνεργάτες μου μια οικονομοτεχνική μελέτη, που να δείχνει τι πρέπει να κάνουμε έτσι ώστε το 2020 να προσεγγίσουμε το 1,5% του ΑΕΠ σε έρευνα και καινοτομία. Θεωρώ ότι είναι ένα ποσοστό που θα πρέπει η Ελλάδα να φτάσει, εφόσον υπάρξει μια σωστή στρατηγική.

Δεν θα μείνουμε πίσω, όταν όλη η υπόλοιπη Ευρώπη στοχεύει στο 3%; Για να ανέλθουμε στο 1,5% από το 0,6%, που βρισκόμαστε, απαιτείται μεγάλη προσπάθεια. Αυτό που προσπαθούμε είναι να ακολουθήσουμε το παράδειγμα επιτυχημένων χωρών και πιστεύω ότι η έρευνα, η τεχνολογία και η καινοτομία μπορούν να αποτελέσουν βασικούς μοχλούς για την ανάπτυξη της χώρας και την αύξηση της απασχόλησης. Αυτήν τη στιγμή δημιουργούμε το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογίας για την περίοδο 2014-2020.

Μέχρι σήμερα δεν υπήρχε εθνική στρατηγική; Σημασία έχει τι θα γίνει από εδώ και εμπρός. Είναι δέσμευσή μας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Και θα δημιουργηθεί τώρα, μέσα στην οικονομική κρίση; Στην Ελλάδα παρατηρείται το εξής: Υπάρχει άριστο επιστημονικό δυναμικό, αλλά δεν υπάρχει συνοχή και συνεργασία μεταξύ ερευνητικών ομάδων. Υπάρχει ένας κατακερματισμός: πολλά μεμονωμένα και άριστα εργαστήρια τα οποία κάνουν την ίδια δουλειά. Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να συγκεντρώσουμε την κρίσιμη μάζα σε προτεραιότητες που άπτονται του εθνικού ενδιαφέροντος.

Ποιες είναι οι προτεραιότητες; Τρόφιμα και βιοαγροδιατροφή, ενέργεια, περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη, υγεία και φάρμακα, πληροφορική και επικοινωνίες, θαλάσσια οικονομία, κοινωνικοοικονομικές υπηρεσίες και υπηρεσίες σε τομείς στρατηγικής σημασίας, όπως είναι ο πολιτισμός, ο τουρισμός, η ναυτιλία και η εκπαίδευση. Υπάρχουν ήδη πολλά «success stories» που θα παρουσιάσουμε στη Διεθνή Εκθεση Θεσσαλονίκης: καινοτόμοι φαρμακευτικές ουσίες για την αρθρίτιδα, ολοκληρωμένο σύστημα βέλτιστης διαχεί-

ρισης ανακυκλώσιμων απορριμμάτων, σύστημα προβολής έξυπνων ενδείξεων για την προστασία από την ηλιακή ακτινοβολία, μονάδα ενεργειακής αξιοποίησης αγροκτηνοτροφικών αποβλήτων...

Όλα αυτά μέσα από ευρωπαϊκά προγράμματα; Για την περίοδο 2007-2013 υπήρχαν διαθέσιμοι πόροι για την έρευνα περίπου 570 εκατομμύρια ευρώ. Μέχρι σήμερα έχουν απορροφηθεί περίπου 200 εκατομμύρια. Η μεγάλη προσπάθεια που ξεκίνησα από την πρώτη μέρα ανάληψης των καθηκόντων μου είναι να προχωρήσουμε σε μια κατακόρυφη αύξηση της απορρόφησης μέσα στον επόμενο καιρό.

Γιατί είναι τόσο χαμηλή η απορρόφηση; Δεν θα κρίνω την πολιτική των προκατόχων μου. Υπήρχαν και διάφορα προβλήματα με την εθνική χρηματοδότηση.

Μπορεί όμως να είναι υψηλή η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα όταν δεν είναι υψηλή αυτή του δημόσιου; Σίγουρα για τον ιδιωτικό τομέα δεν υπάρχουν τα κατάλληλα κίνητρα και δεν έχει δημιουργηθεί το περιβάλλον που ευνοεί τις επιχειρήσεις να επενδύουν σε έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία. Θα πρέπει να απλοποιηθούν οι διαδικασίες.

Ως ερευνητής δεν είχατε παράπονα με την εθνική χρηματοδότηση; Παράπονα για κονδύλια πάντα υπήρχαν. Από εκεί και πέρα προσαρμοζόμασταν σε αυτά που είχαμε και στηριζόμασταν σε ευρωπαϊκά προγράμματα.

Δηλαδή ο «Δημόκριτος» δεν υπολείπεται στην Ελλάδα της κρίσης; Σίγουρα θα μπορούσε να λειτουργήσει πολύ καλύτερα εάν είχε υψηλότερη χρηματοδότηση. Αλλά, όπως σε όλους τους τομείς, έχουν γίνει σημαντικές περικοπές και δεν θα μπορούσε ούτε ο «Δημόκριτος» να τις αποφύγει.

Μήπως όμως η μάχη της Ελλάδας είναι χαμένη σε σχέση με τις πιο πλούσιες χώρες; Η Ελλάδα θα μπορούσε να ανταγωνιστεί πιο πλούσιες χώρες, στηριζόμενη στα πολύ δυνατά στοιχεία του ελληνικού συστήματος: το έμφυχο δυναμικό υψηλής ποιότητας στα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα, την ύπαρξη νησίδων αριστείας σε δημόσιους ερευνητικούς φορείς και στον ιδιωτικό τομέα, τις καλές επιδόσεις που έχουμε στα ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα...

Δεν κάνουμε τα συγκριτικά πλεονεκτήματά μας όταν οι επιστήμονές μας φεύγουν για έρευνα στο εξωτερικό; Ένας από τους στόχους μας είναι να μπορέσουμε να σταματήσουμε το «brain drain», προσφέροντας κίνητρα στους Έλληνες επιστήμονες να μείνουν στην Ελλάδα. Και όχι μόνο αυτό, αλλά να προσελκύσουμε και αξιόλογο ξένο επιστημονικό προσωπικό!

Εσείς πώς και δεν φύγατε στο εξωτερικό όταν ήσαστε στο πανεπιστήμιο; Με είχαν δεχτεί τότε στην Αμερική μεγάλα πανεπιστήμια, αλλά δεν το επέτρεψαν οι συνθήκες.

Θα θέλατε να είχατε κάνει έρευνα στην Αμερική; Οχι, γιατί πιστεύω στην Ελλάδα και πιστεύω ότι οι γνώσεις που απέκτησα από το Πανεπιστήμιο Πατρών, αλλά και η εμπειρία μου στον «Δημόκριτο» ήταν πολύ σημαντικές. Γι' αυτό και έμεινα εννέα χρόνια στις Βρυξέλλες και γύρισα με δική μου απόφαση πίσω.

Η πόρτα των Βρυξελλών παραμένει ανοιχτή; Θα δείξει το μέλλον. Στόχος τώρα είναι να μεταφέρω την τεχνογνωσία και ό,τι καλό έχω αποκομίσει από την εμπειρία στις Βρυξέλλες και να συμβάλω στην προώθηση της έρευνας και της τεχνολογίας, έτσι ώστε να βγει η χώρα από την οικονομική κρίση. Αυτό είναι και το μεγάλο στοίχημα για μένα προσωπικά.

Δεν μετανιώνω που δεν πήγα στην Αμερική. Πιστεύω στην Ελλάδα και πιστεύω ότι οι γνώσεις που απέκτησα από το Πανεπιστήμιο Πατρών, αλλά και η εμπειρία μου μετά στον «Δημόκριτο», ήταν πολύ σημαντικές. Γι' αυτό και έμεινα εννέα χρόνια στις Βρυξέλλες και γύρισα με δική μου απόφαση πίσω.»